

Alguns anuncis comercials

PERE ORTÍ

Tot sovint sents, procedents majorment del camp publicitari, construccions tan servils del castellà que farien trencar de riure si no fos per la tristesa que genera el pensament que fan referència a l'entrebanc potser més seriós, més greu del català parlat en públic. Fa pena, és a dir, tristesa, i també causa indignació. Indignació, perquè després de més de trenta anys de rodatge som on som, enmig de tant de soroll respecte a la normalització lingüística. I perquè els interessats que mantenen un any i un altre els mateixos errors no fan res per corregir-los —tot i que han estat avisats pels oïdors que estimen la llengua, oïdors dels mitjans i de les altes instàncies responsables que es parli bé la llengua. I més encara, perquè aquests responsables es mostren mesells respecte a la situació. ¿És que no se n'adonen, tot surant en un beatífic cofoisme? ¿O és que se n'adonen —i tant els fum tot plegat? A fe que aquesta no ens l'esperàvem pas! Pobra llengua catalana amb tants que la volen tenir als

llavis, que la volen «normalitzar» i no la tenen al cor!

Però anem als fets. Algú deia, per ràdio i sense sentir-hi esgarrifor: «Ara se li caurà el pèl.» És a dir: «Ahora se le caerá el pelo.» Senyors, en català net i castís, calia que digués: *Ara li cauran els cabells.*

Un altre vocalitzava: «El nen s'ha caigut avall.» És a dir: «El niño se ha caído abajo.» I calia que digués: *El nen ha caigut... avall de l'escala, avall del marge, o ha caigut al clot, ha caigut a la bassa,* car en català difícilment hom deixa un verb sense el seu complement de nom o de pronom.

Ja dintre el camp publicitari, sentim traduccions sorrudes, lineals, com aquesta: «¿Tu fas el pa, avi?» És a dir: «¿Tú haces el pan, abuelo?» I en català de casa, de vora el foc, al costat del padrí, un nen sempre diria: *¿Que el feu vós, el pa, avi?*

Hi ha una mare que arriba a la sala i veu que els dos galifardeus hi han causat devastació ecològica amb el gos, i fa: «I això què és?» És a dir:

«¿Y eso qué es?» Quan en català avial, correcte, cal que digui: *Què és això?* (pronunciat: *Quès això? o Qués això?*, segons la comarca). Quantes vegades m'ho havia sentit dir, de nen!

També és molt pintoresc sentir, en els anuncis en català, paraules angleses pronunciades amb fresca sonoritat castellana: «Ace, BBC, Sant Francisco» (amb ce castellana), «Ajax» (amb jota castellana), etc.

Un altre se les enfilava amb «Li donava amb un pal.» És a dir: «Le daba con un palo.» I cal dir: *Li pegava amb un bastó. Lataconava amb un garrot.*

Un nen, a la televisió, crida sa mare i aquesta respon: «Ya vaig!». És a dir: «¡Ya voy!» I cal que digui: *Ja vinc!* En llatí, com en català, el verb *VENIRE* vol dir 'venir' o 'anar', segons el cas: *veni, vidi, vici.*

Alguns anuncis de tema escolar fan anar a tort i a dret el lletgíssim «cole», inadmissible. Ho fan també molts professors, i és lògic que també ho facin els alumnes. Cal usar els diàfans: *escola, col·legi, escola bressol.*

PLAERS D'AMETLLA

Trias Galetes - Biscuits SA

Ctra. de Sils, 36

17430 Santa Coloma de Farners

Tel. 972 84 12 13

www.trias.cat

Vull fer una confessió que em fa un borrall de vergonya, però que és real: em costà quatre i cinc vegades de sentir-ho, entendre què volien dir quan cantaven «Fuet prim m'agrada!», perquè —deixant de banda que és una construcció de poc nervi català— de les dues síl·labes de «fu-et» en feien una de sola, és a dir, una sola nota musical. El llatí, per exemple, els clavaría fort a aquesta mena de deturpadors.

També vull considerar dos errors un xic especials que perviuen en el català que parlen avui. El primer és aquell calc tan freqüent de «posar pals a les rodes», és a dir, «poner palos en las ruedas». Sí, en castellà és bonic, però això no ha de desorientar ningú; és un exemple flagrant de com els inexperts es deixen condicionar per les estructures del castellà. Tota l'expressió és rebutjable i, dintre seu, la paraula «pals». En tot cas hauria de dir *posar bastons a les rodes*, ja que *pal* en català és un tronc gruixut, llarg com el del telèfon, com el de la porteria, el qual una persona no pot manipular fàcilment —bé que prou diem *el pal del fregall*, *el pal de l'escombra*, i està ben dit. I com cal dir-ho, doncs? Així: *posar entrebanca, posar-hi pegues, ésser un esgarriacries, ficar-s'hi traveser, aigualir la festa*, i tants d'altres.

L'altre és aquell de numerar les successives escaïences d'una cas tal com les numera el castellà; poden ser numerades, però tal com ho fa el català. Per exemple: «Li ha donat dues oportunitats i li dóna una tercera», és a dir «... y le da una tercera». En tot cas hauria de dir: ... *i li'n dóna una de tercera*, perquè, després de l'article indefinit, el català col·loca el partitiu de davant l'adjectiu. Però és que el català tampoc no ho diu així. Cal dir: ... *i li'n dóna una altra*, o ... *i n'hi dóna una altra*. Havent-ne mencionat dues, és més que clar que l'*altra* és la tercera. Vegem-ho amb un altre exemple. Un locutor de lluny deia: «Ha tret sis discos i ara està a punt de treure un setè.» Calia que

digués: ... *i ara està a punt de treure'n un altre, el setè, o el que farà set*. Tots dos excel·lents.

Molts utilitzen l'expressió castellana «tirar la toalla» al peu de la lletra en català: «tirar la tovallola». I tenim l'apagat, per poquíssim usat, *tirar el barret al foc*, que ja em direu quina és més bonica.

Igualment molts fan anar l'expressió «buscar els tres peus del gat», és a dir, «buscar los tres pies del gato», quan tenim la nostra tan bonica que diu: *cercar la lluna en un cove*.

Anant per la via pública, trobes més d'una tanca publicitària que diu, invitant que t'hi anunciïs, puix que està en blanc: «Anuncia't», quan hi ha de dir: *Anuncia-t'hi*, puix que et convida a anunciar la teva empresa en aquest lloc en blanc, lliure i a la vista.

En infinits programes d'activitats, agendes, plans de festes, etc., veiem escrit, referent a l'activitat en qüestió «Organitza», «Finança», «Col·labora», «Participa», per *Ho organitza*, *Ho finança*, *Hi col·labora*, *Hi participa*. «Edita i presenta Neus Bonet», i han de dir: *Ho edita i presenta Neus Bonet*.

Per fi no em puc estar de dir —*conceptum sermonem quis posset retinere?*— que la meua doctora de circumstàncies em demanà, arran de l'aparició d'una taca de fongs: «Gossos té?», és a dir, «¿Perros tiene?» I calia que digués: *Que teniu gossos?*, o *I de gossos, que en teniu?*

¿No fóra ja hora que els professionals, la classe rectora catalana, posés un petit esforç d'endrec i respecte, i de bon gust, i de bon exemple, en el català que parla? ♦

PERE ORTÍS

El castellà s'encomana... i tant!

És el que va respondre la velleta que feia de conserge al centre que la Unió Catalanista tenia al carrer de la Canuda; abans, és clar, de la guerra del trenta-sis. Sembla que en una ocasió s'hi va presentar la policia per tal de fer un escorcoll al local; com que la conserge anava responent en català a totes les preguntes que li feien, la van amonestar dient-li: «Usted tendría que aprender el castellano.» I ella va respondre: «Mirin, el castellà no cal aprendre'l, perquè s'encomana...»

Una vegada més, detallarem uns quants d'aquests mots i d'aquestes expressions que proliferen en els mitjans de comunicació de massa, en les tertúlies radiofòniques o televisives, etc., per aquella tendència encomandissa.

Vet aquí, doncs, que hem sentit més d'un cop parlar de *honestitat*, de *coiuntura*, de *gelos* i de *sutileses*, en comptes de *honestedat*, *conjuntura*, *gelosia* i *subtileses*. En certa ocasió, referint-se una locutora a Felip V —i considerant que era un individu més aviat escanyolit i de poca estatura—, es va expressar així: «perquè, quan va tenir el poder a les mans, aquell nano», etc. Un mot que, independentment de ser una forma popular, en certa manera castellanitzada, i derivada de la genuïna *nan*, pot tenir un to afectuós i, per tant, no gaire adequat si parlem d'un dictador. Potser la locutora hauria estat més encertada dient, per exemple, «aquell milhomes»...

Sembla que al País Valencià van posar de cap per avall un retrat d'aquell rei. Si s'hagués tractat d'una estàtua, segurament que no l'haurien posada de cap per avall, perquè